

Lausunto Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselle Kalajoki-Alajärvi voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arvioinnista ja Natura-arvioinnista

KHALL 20.02.2023 § 18
23/11.01.04/2023

Valmistelija

Ympäristötarkastaja, tekninen johtaja ja hallintosihteeri

Kunnanhallitus on antanut Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselle lausunnon Kalajoki-Alajärvi voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arvioinnista (Khall 10.01.2022 § 5).

Etelä-Pohjanmaan ELY-Keskus pyytää kuntaa antamaan lausunnon Kalajoki-Alajärvi voimajohtohankkeen toisen vaiheen ympäristövaikutusten arvioinnista ja Natura-arvioinnista.

Ensimmäisen vaiheen lausunnon antamisen jälkeen on tullut esiin, että voimajohtolinja olisi toteutettavissa nykytekniikalla myös maakaapelina tai vapaasti seisovilla vanhanaikaista haruslinjastoa kapeammilla pylväillä. Molempia toteutustapoja on jo käytössä eri puolilla Suomea. Näitä luontoystävällisempiä toteutustapoja voimajohtolinjalle ei ole esitetty ympäristövaikutusten arvioinnissa lainkaan eikä Natura-arvioinnissa. Maakaapelointi vaatii hyvin vähän avohakattua pinta-alaa linjalle eikä sillä ole linnustolle ilmajohtojen kaltaisia vaikutuksia. Myös vapaasti seisovat korkeammat pylväävät vaativat vain 50 metriä avohakkuuta alleen, kun vanhanaikaiset haruslinjat vaativat 100 metriä leveän avohakkuun koko linjaston matkalle. Kalajoki-Alajärvi voimajohtolinjaston osalta tämä tarkoittaa huomattavaa luontoalan säästöä reittivaihtoehdosta riippumatta.

Ympäristövaikutukset uudenaikaisemmissa toteutusvaihtoehdoissa ovat merkittävästi vähäisemmät kuin vanhanaikaisessa haruslinjastossa, joka on rakennuttajalle halvin toteuttaa. Käytännössä maakaapelointi tai vapaasti seisovat pylväävät tarkoittaisivat vain neljäsosan tai puolet avohakkuuna menetettyä luontoalaa ja yksityisten maanomistajien maiden lunastuksia verrattuna ympäristövaikutusten arvioinnissa esitettyyn vaihtoehtoon. Maanomistajille maksettavat lunastuskorvaukset voimajohtolinjan alle jäävistä metsistä ja maa-alueista ovat vanhanaikaisen lainsäädännön takia hyvin vähäisiä ja nimellisiä. Tämä varmasti on puoltanut maakaapeloinnin ja vapaasti seisovien pylväiden jättämistä pois esitetyistä toteutusvaihtoehdoista koska vanhanaikainen haruslinjasto on halvin toteuttaa myös rakennuskustannuksiltaan rakennuttajalle.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Jyrkkä Hannu

Päätösehdotus

Kunnanhallitus antaa seuraavan lausunnon.

Kalajoki-Alajärvi voimajohtohankkeen mukainen voimajohtolinja on toteutettava lyhintä mahdollista reittivaihtoa käyttäen, jolloin luontovaikutukset ja yksityisten maanomistajien menetykset ovat pienimmät.

Itäinen uusi reittivaihtoehto on piirretty Haukilahden vedenottamon ja osittain Vimpelin vedenottamon läheisyydestä pohjavesialueelta. Tämä linjaus tulee muuttaa. Linjaa ei tule toteuttaa maisemallisesti arvokkaan ja poikkeuksellisen laajan, pohjavesialueeseen kuuluvan Haukkaharjun yli,

josta soranottoa on rajoitettu. Maakaapelointia tulee käyttää asutuskeskittymien kohdalla ja muilta osin uudenaikaisia korkeampia vapaasti seisovia pylviä, jotka vaativat vain 50 metriä leveän avohakkuun vanhanaikaisten haruslinjapylväiden vaatiman 100 metriä leveän avohakkuun sijasta. Käytettävällä tekniikalla on ratkaiseva merkitys sekä luontovaikutuksiin että maanomistukseen ja maanomistajavaikutuksiin.

YVA-selostukseen on merkitty Vetelin läntisen voimajohtoreitin varrella asuinrakennus, joka jää Råyringin Haapajärven itäpuolella alle 100 m esitetystä voimajohtolinjasta. Selostuksen mukaan voimajohtoreittien toteutuminen ei aiheuta tarvetta asuin- tai lomakiinteistöjen poistamiselle. Mahdollinen voimajohto saattaa tässä sekä vastaavissa kohteissa aiheuttaa kuitenkin merkittävää haittaa asutukselle johtokohtaisen rakennusrajoitusalueen kautta. Kunnanhallituksen aikaisemmat huomiot Haapajärven ja Viisteennevan suojelualueen linnustollisesta yhteydestä on sivuutettu selostuksessa kevyin perustein. Haapajärvellä on käynnissä valtion kustantama vesistökuunnostushanke, jonka tavoitteena on nostaa järven vedenpintaa sekä kehittää järveä lintujärvenä. Haapajärveltä on tärkeä linnustollinen yhteys Viisteennevan suojelualueelle (MAALI-alueet). Alue on tärkeä levähdysalue lintujen kevät- ja syysmuutossa. Suunniteltu läntinen voimalinjajohto kulkisi juuri Haapajärven ja Viisteennevan välistä, mikä osaltaan tuo lintujen liikkumiselle näiden ruokailu- ja levähdysalueiden välillä huomattavan riskin. Asiat on otettava huomioon voimajohtoreitin linjauksessa.

Läntinen reittivaihtoehto on muutettava siten, että Patanan järven kohdalla Tuohimaan asuin - ja maatalouskeskusalue ja Lehtolan vakituinen asuinpaikka on kierrettävä lännestä riittävällä etäisyydellä huomioiden maatalouskeskuksen laidunalueet ja laiduneläinten hyvinvoinnin. Arviointiselostuksesta on jätetty huomiotta Tyynelän maatilan muistutus karttaliitteineen. Muistutus on otettava huomioon.

Reittivaihtoehdosta riippumatta voimajohtohanke on toteutettava uudenaikaisinta ja kapeinta, vähiten luontoa tuhoavaa johtokäytävää ja toteutustapaa käyttäen, koska yksityisille maanomistajille maksettavat jo ajasta jääneen ja vanhentuneet lunastuslain mukaiset korvaukset ovat vain nimellisiä, eikä uutta lainsäädäntöä ole ehditty vielä säätää. YVA menettely vaikuttaa luontovaikutusten lisäksi keskeisesti myöhempään lunastuslain käyttämisen laajuuteen ja siten maanomistajien asemaan.

Lintukuolemien ehkäisemiseksi voimajohtot on varustettava vihreillä luontoon sopivilla palloilla pylväsväleittäin ja johdoittain. Erityisesti metsäkanalinnut lentävät puiden latvojen tasolla ja hieman niiden yläpuolella ja törmäävät johtoihin.

Pilvinevalla esiintyvät vasomisaalueet on huomioitu hyvin tarkkaan mm. tuuli-voimakaavoituksessa. Vertaillen YVA-selostusta ja kaavoituksessa olevia arvoja, todetaan että YVA-selostuksen arvioinnit ovat huomattavasti pienemmät ja rajatummat kuin mitä tuulivoimakaavoituksessa on vaadittu. Natura-alueen eläinlajistoa tulee selvittää paremmin, jotta voidaan arvioida voimalinjajohtojen vaikutukset näiden elinalueisiin. YVA-selostuksessa ei ilmene, miten on arvioitu voimalinjajohtojen vaikutus linnustoihin ja lintujen törmäys alttiuteen. Esimerkiksi petolintujen ”ketteryydellä” ei voida perustella, ettei petolintu voi voimalinjaan törmätä. Voimalinjojen rakentamisen aikainen häiriö tulee arvioida uudelleen linnuston osalta, eteenkin Pilvilammen direktiivilajistojen osalta. Vetelin kunta ei hyväksy voimalinjan vetoa alle 2 km etäisyydellä Pilvinevan Natura-alueelta. Suojavyöhyke on ELY-keskuksen määrittämä suojavyöhyke kunnan

luvittamille toiminnoille. Yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan samaa käyttöä tulee olla myös valtion vetämille hankkeille.

YVA-selostuksessa on arvioitu, että hanke pienentää hiilinielua 0,2 % alueen voimajohdon sijoitusalueiden kuntien metsätalousmaahan verrattuna. Määrä vaikuttaa pieneltä, hehtaareiksi muutettuna poistuvaa puustoista pinta-alaa on 1200–1300 hehtaaria. YVA-selostuksessa arvioidaan metsäpoistuman olevan osittaista ja osin väliaikaista. Vetelin kunnanhallitus ei katso puuston poiston olevan väliaikaista, koska linjasto pidetään puustosta vapaana. Hiilinielun pienentymisen arvioiminen 0,2 % hankealueella on arvioitu todellisuutta pienemmäksi, kun tarkastellaan voimalinjojen käyttöikä. Hankkeen hiilineutraaliutta ei voida perustella tuulivoiman hiilineutraaliudella, vaan tulee tarkastella omana hankkeenaan.

YVA-selostuksessa ei ole arvioitu tarkemmin hankkeen vaikutuksia kansalliseen metsänhoitostrategiaan tai hiilinielun ylläpitoon ja kasvattamiseen. Metsien hiilensidontaa voidaan vahvistaa lisäämällä metsien kasvua ja huolehtimalla metsien terveydestä. Valtakunnalliset alueiden käytön tavoitteet linjaavat, että riittävän yhtenäisten pelto- ja metsäalueiden säilyminen on tärkeää biotalouden, huoltovarmuuden, maiseman ja luonnon monimuotoisuuden kannalta, ja että alueiden käytössä on tarpeen ottaa huomioon maa- ja metsätalouden kannalta toimivat ja riittävän yhtenäiset alueet. Voimalinjajohtojen sijoittaminen kunnan yhtenäisimpien metsäalueiden halki ei ole valtakunnallisen alueiden käytön mukaista.

YVA-selostuksessa koronamelun mahdollisia vaikutuksia arvioidaan kohdistuvan alle 100 m etäisyydellä asuin- ja lomakiinteistöille. Rakentamisen aikainen melu on YVA-selostuksessa huomioitu. Käyttöaikainen koronamelun vaikutuksia eläimistöön ja linnustoon ei ole selvitetty.

Vähiten luontoa tuhoava johtokäytävä on ekologisen kestävyuden ja luonnonvarojen vaalimisen lisäksi myös sosiaalisen ja taloudellisen oikeudenmukaisuuden kannalta välttämätöntä. Uudenaikaiset luontoa vähiten tuhoavat toteutusvaihtoehdot on otettava avoimesti myös ympäristövaikutusten arviointiin ja edistettävä niiden käyttöönottoa muillakin olemassa olevilla voimajohtolinjoilla, luontoalan vähentyessä Suomessa merkittävästi uusien energiaratkaisujen myötä. Koska maakaapelointia ja luontoa vähemmän tuhoavia pylväsmalleja ei ole esitetty ympäristövaikutusten arvioinnissa lainkaan, tulee Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen käynnistää ympäristövaikutusten arviointi tarvittaessa uudelleen. Maakaapelointi ja kapeat pylväslinjat yhdessä ovat luonnon ja maanomistajien kannalta ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävin ratkaisu.

YVA-selostuksessa ei ole huomioitu EU:n biodiversiteettistrategiaa, jonka tavoitteena on pysäyttää luontokato ja kääntää luonnon monimuotoisuuden kehitys myönteiseksi vuoteen 2030 mennessä. Ensimmäinen sitoumus koskee sitä, kuinka jäsenmaat edistävät EU:n yhteisen 30 % suojelupinta-alatavoitteen ja 10 % tiukan suojelun tavoitteen saavuttamista. Jäljellä olevien vanhojen ja luonnontilaisten metsien tiukan suojelun tavoite sisältyy tähän kokonaisuuteen. Toinen sitoumus koskee jäsenmaiden toimia, joilla turvataan luonto- ja lintudirektiivin liitteiden lajien ja luontotyyppien suojelutaso sekä toimia, joilla suojelutasoa parannetaan 30 prosentilla lajeista ja luontotyypeistä. Asetuksen toimeenpano edellyttää luonnonhoitoa esimerkiksi soilla, metsissä, maatalousympäristöissä, tuntureilla, rannoilla, merellä ja sisävesissä. Direktiivi tulee huomioida YVA-

selostuksessa, sillä direktiiviä tulee noudattaa voimalinjahankkeen rakentamisvaiheessa.

Hanketoimijan on arvioitava voimajohtohankkeen rahoitustarve uudelleen, jotta luontoa ja yksityistä omaisuutta säästävät rakennustavat voidaan toteuttaa. Voimajohtohanketta ei tule toteuttaa luonnon ja yksityisen maanomistuksen kustannuksella.

Päätös

Hyväksyttiin.
